

**ETAPA JUDEȚEANĂ/SECTOARELOR MUNICIPIULUI BUCUREȘTI A OLIMPIADELOR
NAȚIONALE ȘCOLARE – 2023**

PROBA SCRISĂ

LIMBA ȘI LITERATURA SLOVACĂ MATERNĂ

Clasa a X-a

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(45 de puncte)

Pozorne si prečítajte uvedené ukážky:

Text A

Ťažko nájsť uspokojujúcu definíciu inteligencie, dokonca aj keby išlo o človeka. Pamäť, pozornosť, logiku, priestorovú predstavivosť a schopnosť komunikácie pokladajú vedci za základné znaky vysokej úrovne rozumových schopností. Spĺňajú zvieratá aspoň niektoré z týchto podmienok?

Keď sa sup biely usiluje preniknúť k chutnému obsahu pštrosieho vajca, vezme do zobáka kameň a zhora ho spúšťa na vajce, kým škrupina nepraskne. Losos atlantický po mnohých rokoch strávených v mori vie pomocou svojho šiesteho zmyslu znovu nájsť rieku, kde prišiel na svet. Ešte pôsobivejšie je správanie šimpanzov žijúcich na Pobreží Slonoviny. Ich obľúbenou potravou sú orechy s neobyčajne tvrdou škrupinou, ktorú rozbíjajú ostrými žulovými úlomkami. Keď sa opice chcú dostať ku kameňu, ku ktorému treba prejsť relatívne krátku vzdialenosť, napríklad dvadsať metrov, spravidla siahnu po najväčšom a najťažšom kameni.

Pri vzdialenosti nad štyridsať metrov sa uspokojia s ľahšími kameňmi, aby sa pri ich nesení neunavili. V prvých dvoch prípadoch sup biely ani losos atlantický neprejavujú žiadne znaky geniality, konajú podľa vrozených pudových schém, celkom automaticky. Naproti tomu šimpanzy vedia odhadnúť vlastné sily, čo je zrejmé aj pri hre. Majú dokonca akýsi matematický zmysel pre vzťah hmotnosti kameňa, miesta nálezu a vzdialenosti, ktorú musia prejsť na spiatocnej ceste. Toto už musíme považovať za inteligentnú úvahu. Toto zistenie nás nemusí prekvapovať, lebo šimpanzy sú popri gorilách a orangutanoch našimi najbližšími žijúcimi príbuznými v rodokmeni primátov.

Zdroj: <https://referaty.aktuality.sk/>

Text B

Pri zvieratkách si vedci dlho mysleli, že nie sú schopné klamať a podvádzať. Jednoducho sme im takéto konanie vôbec nepripisovali. Avšak všetko je inak - aj niektoré zvieratá vedia klamať a podvádzať. V niektorých zvieracích spoločenstvách vždy jedno zvieratko stráži a dáva pozor, či sa neblíži predátor. Ostatní druhovia sa spoliehajú na jeho službu.

Existujú však aj podvodníci, napr. medzi sysľami, ktorí iba predstierajú, že držia stráž. Občas len tak naoko zapískajú, aby to vyzeralo, že sú usilovní. Samozrejme, že to ostatné zvieratá po čase pochopia a s týmto podvodníkom sa nepodelia o potravu. Vedci sa domnievajú, že sysle aj vďaka takýmto klamárom a podvodníkom získali schopnosť navzájom sa spoznať podľa hlasu. Naopak, surikaty nepodvádzajú a nemusia sa ani rozpoznávať podľa hlasu.

Ak niektoré zvieratá vedia podvádzať a zároveň odhaliť klamstvá iných, musia byť dobrými pozorovateľmi. Musia si vedieť zapamätať jednotlivé druhy správania iných zvierat. Je to dôležitý krok v zlepšovaní ich schopností. Nevieme, prečo sysle podvádžajú pri strážení, ale niektoré zvieratá klamú pri schovávaní svojej koristi. Napríklad krkavce sa pozorujú pri ukrývaní potravy a potom si ju kradnú. Šikovnejší krkavec si všimne, že ho niekto pozoruje. A tak len predstiera, že si niečo zahrabal. Svoj poklad potom skryje inde. Také prefíkané sú však len staršie vtáky, ktoré samy rady kradnú. Mladšie krkavce ostatným jedincom dôverujú. Podobne dokážu podvádzať pri zahrabávaní potravy aj niektoré veвериčky a iné vtáky.

*Zdroj: <https://sk.pinterest.com/ridgelyann/crows-crows-crows/>
Brensing, K.: Ako zvieratá myslia a čo cítia. Svojtka 2020.*

A. Na základe informácií získaných z ukážky vypracujte na skúškový hárok nasledovné zadania:

1. Identifikujte spoločnú tému vyššie uvedených článkov a vymyslite nadpis k textom. **3 body**
2. Vymenujte päť príkladov, ktoré hovoria o rôznych schopnostiach zvierat a ktoré sú spomenuté v textoch A a B. **5 bodov**
3. Vymenujte z každého textu po dve výhody vyplývajúce z uvedených druhov správania zvierat, ktoré sú špecifikované v textoch A a B. **4 body**
4. V rozsahu troch viet napíšte, čo môže spôsobiť klamstvo sysľov a čo klamstvo krkavcov a ktoré klamstvo je pre ostatných príslušníkov ich druhu nebezpečnejšie? **3 body**
5. Vysvetli, čo znamená slovo predátor a napíš k nemu synonymum. **2 body**
6. Napíš, ktoré zvieratá z textu B nepodvádzajú? **2 body**
7. Ktoré zvieratá okrem šimpanzov sú našimi najbližšími žijúcimi príbuznými? **2 body**
8. Označte pravdivosť, respektíve nepravdivosť každého výroku na základe informácií obsiahnutých v textoch A a B: **4 body**
  - a. *Pamäť, pozornosť, logiku, priestorovú predstavivosť a schopnosť komunikácie pokladajú vedci za základné znaky vysokej úrovne rozumových schopností.*
  - b. *Keď sa opice chcú dostať ku kameňu, ku ktorému treba prejsť relatívne krátku vzdialenosť, napríklad dvadsať metrov, spravidla siahnu po najmenšom a najľahšom kameni.*
  - c. *Vedci sa domnievajú, že sysle aj vďaka takýmto klamárom a podvodníkom získali schopnosť navzájom sa spoznať podľa hlasu.*
  - d. *Ak niektoré zvieratá vedia podvádzať a zároveň odhaliť klamstvá iných, musia byť dobrými pozorovateľmi.*

B. Zostavte text v rozsahu 1 strany, v ktorom odpoviete na otázku *Vedia zvieratá rozmýšľať?*

Poznámka! Pri zostavovaní textu majte na zreteli nasledovné:

- dodržanie témy a predstavenie argumentov, ktoré by podporili váš názor na danú problematiku, a z nich vyplývajúceho záveru, **15 bodov**
- nadväznosť textu a logický sled informácií, **2 body**
- členenie na úvod, jadro a záver, **1 bod**
- dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka, vzhľad textu, čitateľnosť. **2 body**

SUBIECTUL al II-lea

(45 de puncte)

V rozsahu 3 – 4 strán predstavte poviedku *Neprebudený* od Martina Kukučina.

Pri vypracovaní eseje majte na zreteli nasledovné požiadavky:

- zaradenie autora do kontextu literatúry;
- stručný obsah literárneho diela;
- charakteristika dvoch postáv s dôrazom na charakter hlavnej postavy
- vlastný názor na dané dielo.

- a. Obsahová stránka textu **30 bodov**
- b. Formálna a kompozičná stránka textu (tvorivý prístup – 5 bodov; nadväznosť a logický sled informácií – 5 bodov; členenie na úvod, jadro a záver – 1 bod; vzhľad a čitateľnosť textu – 1 bod; dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka – 3 body) **15 bodov**